

τὴν ὑπαρξιν ἐσχηκότα καὶ τὴν σφῶν αὐτῶν ἀτομικὴν ιδιότητα. Οὐκοῦν τὰ τε στοιχεῖα αἶ τε τῶν στοιχείων ποιότητες, τὸ θερμὸν, τὰ ὑγρὸν, τὸ ψυχρὸν τε καὶ τὸ ξηρὸν, ἔστι μὲν καὶ αὐτὰ διὰ τὰ αὐτὰ πάντως ἐν τῇ αὐτῇ ὕλῃ, ἔστι δὲ οὐκ ἐντελεχεία. Ἦσαν γὰρ ἂν καὶ πρὸ τοῦ μὴ εἶναι, καὶ τὸ αὐτὸ ἂν ἦν καὶ οὐκ ἦν κατὰ 5 τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ δυνάμει γε μόνῃ, παθητικῇ μὲν καὶ δεκτικῇ καὶ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῇ ὕλῃ, ποιητικῇ δὲ ἐν τῷ ποιητικῷ σφῶν αἰτίῳ, εἴτε φύσις, εἴτε θεὸς ἂν εἴη τὸ προηγούμενον αἴτιον, καὶ οὕτως οὔτ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀπλῶς, οὔτ' αὖ πάλιν ἐκ τοῦ ἀπλῶς ὄντος, ἀλλὰ πῆ μὲν ὄντος, πῆ δὲ οὐκ ὄντος τὰ τε στοιχεῖα αἶ τε 10 ποιότητες γίνονται. Εἰ δὲ καὶ τὸ οὐ ἔνεκα καὶ τὸ τέλος ἐθέλεις μαθεῖν, δι' ὃ τὰ ξύνθετα τῶν στοιχείων ἐκ τῆς ὕλης καὶ αἰ τούτων ποιότητες γίνονται, τὰ μικτὰ σκόπει καὶ τὰ μετὰ τὰ πρῶτα στοιχεῖα. Οὔτε γὰρ μίξις οὔτε κρᾶσις ὅλως ἂν γένοιτο, μὴ τῶν ξυνθέτων ὄντων στοιχείων καὶ τῶν πρώτων γε ποιότητων, ἐξ ὧν 15 ἅπαντα μὲν μίξις καὶ κρᾶσις καὶ αἰ πρὸ τούτων κινήσεις γίνονται· φύσεως γὰρ ὄργανα καὶ μόριά πως τὰ τέσσαρα τῶν στοιχείων καὶ αἰ πρῶται ποιότητες.

Ζήτημα ζ'.

Τί πρᾶγμα ἐστὶν ἡ πρώτη ὕλη καὶ ποῦ εὐρίσκεται καὶ ἐν 20 τίνι τόπῳ ἐστὶ καὶ ὅπως ἐξ αὐτῆς γίνεται τὰ στοιχεῖα.

Λύσις.

Πλάτων μὲν ὁ θεῖος μετ' ἀναισθησίας ἀπτόν τι χρῆμα καὶ λο-

1. ἐσχηκότα Π: ἐσχηκότα Ε 4. αὐτῇ Ε: αὐτῆ αὐτῆ Π

8. αἰτίῳ Ε: αἰτίων Μ 9. ὄντος Ε: ὄντως Π 12. δι' ὃ ἔγραψα: διὸ ΕΠ 14 (καὶ 16). κρᾶσις ἔγραψα: κρᾶσις ΕΠ

18. αἰ πρῶται Π: πρῶται Ε Μετὰ τὸ ποιότητες ἔπονται ἐν ἀρχῇ νέου στίχου διαγεγραμμένα τάδε: + ἔστιν ἡ πρώτη ὕλη Ε

20. πρᾶγμα ἐστὶν Ε: πρᾶγμα ἐστὶν Π 21. αὐτῆς Ε: αὐτῆς Π

23. ἀπτόν Ε: ἀπτόν Π

γισμῶ τινι νόθῳ μόγις πιστὸν τὴν πρώτην ὕλην διεζωγράφησεν.
 Ἄριστοτέλης δὲ ὁ δεινὸς ἐπιστητὴν εἶναι ταύτην κατὰ ἀναλογίαν
 ὠρίσατο· ὡς γὰρ πρὸς ἀνδριάντα φησὶ χαλκὸς ἢ πρὸς κλίνην ξύλον
 ἢ πρὸς τῶν ἄλλων τι τῶν ἐχόντων μορφήν ἢ ὕλην καὶ τὸ ἄμορφον
 5 ἔχει πρὶν λαβεῖν τὴν μορφήν, οὕτως αὐτὴ πρὸς οὐσίαν ἔχει καὶ
 τὸ τόδε τι καὶ τὸ ὄν· ἀμφοτέρω τὴν αὐτὴν περὶ αὐτῆς ἐννοίαν
 διαφόροις λόγοις ἐκδεδωκότες. Ἔστι γὰρ ἀμυδρὰ πάνυ καὶ οἶον
 σκιώδης ἢ περὶ αὐτῆς γνώσις τῷ μηδὲν εἶναι καθ' αὐτὴν τῶν ὄν-
 των ἐντελεχείᾳ τὴν ὕλην, ἀλλὰ δυνάμει μόνη γε καὶ τῷ πεφυκέ-
 10 ναι τῶν ὄντων εἶναι τι, μᾶλλον δὲ ἅπαντα· διὸ καὶ ἐπιστητὴ λο-
 γισμῶ τινι νόθῳ, τῷ τῆς ὑποκειμένης τοῖς τεχνικοῖς εἶδεσιν ὕλης
 λόγῳ. Ὡς γὰρ πρὸς ἀνδριάντα χαλκὸς ἢ πρὸς ἐκπάματα καὶ δα-
 κτύλιον ὁ χρυσοῦς, πρὶν ἂν ἀνδριάς ἢ ἔκπωμα ἢ δακτύλιος γένη-
 ται, οὕτως αὐτὴ πρὸς οὐσίαν ἔχει καὶ τὰ ὄντα πάντα στοιχεῖα,
 15 λέγω, καὶ τὰ ἐκ τούτων μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ ἀνθρώπου μορφῆς.
 Ἔστι μὲν οὖν ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων ἢ ὕλην, μηδὲν μὲν οὐσα
 καθ' αὐτὴν τῶν εἰς ἃ μεταβάλλει· δεῖ γὰρ τὸ μεταβάλλειν ἐστε-
 ρῆσθαι τοῦ εἰς ὃ μεταβάλλει· ἄλλως γὰρ ἂν καθ' αὐτὸ τὸ μάτην
 ἦν ἐν τῇ φύσει καὶ ἡ ἀντίφασις χώραν εἶχεν, ἃ δὴ πόρρω τῶν
 20 φυσικῶν ἀπεσκοράκισται λόγων· μήτ' αὖ πάλιν οἰκεῖον εἶδος ἔχουσα
 καὶ μορφήν, δι' ἣν ὑφίσταται καὶ τὴν οἰκείαν ὑπαρξίν ἔχει. Ἡ γὰρ
 ἂν οὐδὲν τι τῶν ἄλλων εἰδῶν ἐλάμβανε, καὶ αὐτὴ δὲ τῶν ζυγκει-
 μένων ἂν ἦν· ὅπερ οὐκ εὐλόγον τοῦτο μὲν τῷ τὰς ἀρχὰς τῶν
 ἀπλῶν εἶναι δεῖν, ἐξ ὧν ὡςπερ μορίων τὰ ξύνθετα, τοῦτο δὲ τῷ

2. ἐπιστητὴν ἔγραψα: ἐπιστητὴν ἐκ τοῦ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
 τος ἐπίστητην Π: ἐπιστήμην Ε 3. ξύλον Π: ξύλον Ε
 4 5. ἢ ὕλην-μορφήν Π: λείπουσιν Ε 6. ἐννοίαν Ε: ἐνοίαν Π
 8. τῷ Π: τὸ Ε 10. ἐπιστητὴ Π: ἀπιστητὴ Ε 11. τῷ Ε: τὸ Π
 12. λόγῳ Π: λέγω Ε 17-18 δεῖ-μεταβάλλει Ε: λείπουσι Π
 18. ἂν Π: λείπει Ε καθ' αὐτὸ ἔγραψα: καθ' αὐτὸ ΕΠ
 21. οἰκείαν Ε: οἰκείαν Π 21 - σ. 157,14. Ἡ γὰρ - ὑπαρξίν
 ἔχει Ε: λείπουσι Π

εις ανάγκην ἰέναι διὰ τοῦτο τὴν εἰς ἄπειρον ἐν τοῖς καθ' αὐτὸ πρό-
 δον συγχωρεῖν· ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, τὴν ἀνείδεον ὕλην τῇ προόδῳ
 πέρας τιθέναι, ἢ, εἰ βούλει, τό γε μηδέν. Ὡν θάτερον μὲν ἐχρῆν
 τὴν ἀρχὴν αὐτίκα μάλα προὑποθέσθαι καὶ μὴ ὕλης ὕλην πρώτης
 προτέραν ἀλόγως ἄγαν ἀναλύοντος προεπινοεῖν, θάτερον δὲ οὐδ' 5
 ἐπινοῆσαι γε ἐγχωρεῖ. Τό τε γὰρ ὄν οὐκ ὄν καὶ οὐκ ὄν αὖ πάλιν ὄν
 ἔσται, εἰ τὸ ὄν ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῷ μηδενί, καὶ μὲν δὴ καὶ οὐδὲ
 συμβεβηκός, ἀλλ' οὐσία μᾶλλον γε οὐσα τῷ τε τοῖς οὐσι πᾶσιν
 ὑφισταμένη τῷ τε τὴν οὐσίαν οὐχ οἶόν τε συμβεβηκός οὐτ' αὖ
 πάλιν τὸ συμβεβηκός οὐσίαν γενέσθαι. 10

Ἔστι μὲν οὖν, ὅπερ ἔλεγον, ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων ἡ ὕλη,
 μηδέν μὲν οὐσα καθ' αὐτὴν ἐντελεχεία τῶν εἰς ἁ μεταβάλλει,
 μήτ' αὖ πάλιν οἰκείον εἶδος ἔχουσα καὶ μορφήν, δι' ἣν ὑφίσταται
 τε καὶ τὴν οἰκείαν ὑπαρξίν ἔχει, πάντα δὲ οὐσα δυνάμει καὶ εἶδει,
 καθάπερ ἐλέγομεν. Ἔστι δὲ κατὰ μὲν τὴν ἡμετέραν θεολογίαν 15
 οἷα τε οὐσα καὶ αὐτὴ καθ' αὐτὴν εἶναι τῇ οἰκείᾳ ὑπάρξει καὶ χω-
 ριστῇ τῶν εἰδῶν ἀπάντων καθ' ὑπαρξίν· τῶν γὰρ τῷ χρήματι
 διακεκριμένων, εἰ μὴ οὐσιωδῶς τάττοιτο, θάτερον ἄνευ θατέρου
 δύναται εἶναι, κἂν μὴ τῇ γε φύσει, τῇ γε μὴν ὑπὲρ φύσιν δυνά-
 μει, τῇ τοῦ θεοῦ, καθ' ἣν καὶ ἄνευ χρώματος σῶμα καὶ τούναντίον 20
 καὶ εἶναι καὶ ὑφίστασθαι· κατὰ δὲ τὴν ἔξω σοφίαν, καθ' αὐτὴν μὲν
 τῶν ἀδυνάτων οὐσα καὶ εἶναι καὶ ὑφιστάσθαι, τῇ γε μὴν τῶν εἰδῶν
 ὑπάρξει τῶν φυσικῶν ἅπερ ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν αὐτῆς ἔχει δυνάμιν
 καὶ ὑφιστάσθαι καὶ οὐσα κατ' ἐντελέχειαν ἔσσει τῇ ἄλλου καὶ ἄλ-
 λου φυσικοῦ εἶδους ὑπάρξει, ἀφ' οὗ καὶ τὸ εἶναι τοῖα καὶ τοῖα καὶ 25
 τὸ ὀνομάζεσθαι δήπου λαμβάνει, ἄλλο καὶ ἄλλο τὸ εἶναι ἔχουσα
 καὶ διάφορον, νῦν μὲν ἀψύχοις, νῦν δὲ προσῆκον ἐμψύχοις καὶ
 τούτων πάλιν ποτὲ μὲν αἰσθητοῖς, ποτὲ δὲ ἀναισθητοῖς ἀρμόζον,

1. καθ' αὐτὸ ἔγραψα: καθαυτὸ E 4. τὴν ἀρχὴν ἔγραψα:
 τῆναρχὴν E 6. ἐπινοῆσαι ἔγραψα: ἐπινοῆσαι E 8. μᾶλλον
 ἔγραψα: μᾶλλον E 14. εἶδη E: εἶδει Π 16. οἰκεία E: οἰ-
 κεία Π 21. τὴν ἔξω Π: ἔξω E 25. ἀφ' οὗ Π: ἀφ' οὗ E

ὡςπερ αὖ πάλιν τῶν αἰσθητῶν ἔστι μὲν ὅτε μὴ μεταβαίνουσιν, ἔστι δὲ καὶ ὅτε μὴ μεταβαίνουσι πρέπον, καθάπερ καὶ τούτων ἐνίοτε μὲν ἀλόγοις, ἐνίοτε δὲ λογικοῖς. Ταυτὶ γὰρ τῶν ὄντων ἐν ἑαυτῇ λαμβάνει ἢ ὕλη καὶ τούτων αὖ πάλιν τῷ εἶναι καὶ τῷ ὄνοματι ἔστι τε καὶ παρωνύμως, ὡςπερ ἐλέγομεν, ὀνομάζεται.

Καὶ μὲν δὴ καὶ ἦν ἔχει δύναμιν ὀλοσχερῆ καὶ ξυγκεχυμένην ἢ ὕλη, δι' ἧς δεκτικὴ πάντων ἔστι τῶν ἐνύλων εἰδῶν, οὗτ' εἶδος ἔστιν αὐτῇ διὰ τὰ αὐτὰ δῆπου, οὗτ' αὖ πάλιν ξυμβεβηκὸς ἄλλο τι παρ' αὐτὴν τῷ γε χρήματι. Ὡς γὰρ τὸ γελαστικὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχει, οὕτως ἐκείνη πρὸς τὴν ἧς ἔστι δύναμις, πάθος οὔσα ξύμφυτον ἐκείνη καὶ πάντη ἀχώριστον οὐ φύσει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπὲρ φύσιν θεῷ τῷ γε χρήματι καὶ δι' ἄλλο μὲν, οὐχ ἥκιστα δὲ γε καὶ διὰ τὴν ἀντίφασιν. Τῷ γε μὴν εἰδητικῷ λόγῳ, τῷ κατὰ τὸ εἶ ἦν εἶναι, καὶ μάλα κεχώρισταί τε καὶ διακέκριται, καὶ ἄλλο παρὰ τοῦτον ὕλη καὶ ὕλης δύναμις. Οὐδὲ γὰρ τὰ αὐτὰ αὐτοῖς ἐφαρμόττει, ἐν' εἴη καὶ αὐτὰ πάντη ταῦτα καὶ μὴ διαφέροντα, ἀλλ' ὕλη μὲν ὑποκειμένον, δύναμις δὲ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῇ ὕλη, κακείνη μὲν οὐσία δῆπου, καθάπερ δέδεικται, αὕτη δὲ ὡς διάθεσις καὶ ξυμβεβηκὸς· προσθείην δ' ἂν καὶ ὡς ἢ μὲν ἦ, ἢ δ' αὖ ἦ.

Καὶ ἄλλα δ' ἂν εὖροι τις, ἃ θατέρᾳ μὲν ἐφαρμόττει, θατέρᾳ δὲ οὐ, ἐξ ὧν ὡςπερ ὑστέρων ἢ κατὰ λόγον αὐτῶν διάκρισις ἀποδεικνυται τῇ ὅτι γε ἀποδείξει.

Εἰσὶ γέ μὴν καὶ παρὰ τὴν ὀλοσχερῆ ταύτην δύναμιν ἐν τῇ ὕλη καὶ ἄλλαι δυνάμεις ἀτομικαί, καθ' ἃς τὸ τόδε τι δέχεται καὶ τὸ ἄτομον· αἱ χωρίζονται τῆς ὕλης εἰσὶ καὶ τῷ χρήματι, καὶ ταῦτα

2. ἔστι δὲ Π: ἔτι δὲ Ε πρέπον Ε: πρῶτον διαγεγραμμένον ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ᾠα πρέπον Π 6. ξυγκεχυμένην Ε: ξυγκεχυμένη Π 7-8. εἶδος ἔστιν ἔγραφα: εἶδος ἔστιν Ε: εἶδος ἔστιν Π 8. ἄλλο ἔγραφα: ἀλλό ΕΠ 10. ἔστι Ε: ἔστι Π

12. οὐχ ἥκιστα Π: οὐχῆκιστα Ε 13. δέ Π: δέ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος δὲ Ε 16. ταῦτα ἔγραφα: ταυτὰ ΕΠ 19. ἢ μὲν Π: μὲν Ε 22. ὅτι Ε: ὅτι Π 24. τόδε Π: τόδέ Ε

τῷ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ καὶ ἡ ὕλη κατὰ τὸ πρότερον, εἴτε γέγονεν εἴτε καὶ μὴ, μετρούμεναι. Φθείρεται γὰρ ἡ τὸν Σωκράτην ἀφορῶσα δεκτικὴ δύναμις, εἴθ' ἡ ὕλη τὸ τοῦ Σωκράτους δέδεκται εἶδος. Διὸ καὶ οὐδὲ τὸ αὐτὸ ἄτομον ὁ Σωκράτης μετὰ τὴν οἰκείαν φθορὰν ἐπανελθεῖν καὶ πάλιν ὑπάρξειν δύναται· ἐφθαρται γὰρ ἡ τῆς ὕλης 5 δεκτικὴ δύναμις ἤδη, τοῦ Σωκράτους τὸ εἶναι λαβόντος, καθ' ἣν ἐκεῖνον ἠδύνατο δέξασθαι. Λέγω δὲ ταῦτα νυνὶ τοῖς ἔξω σοφοῖς ἐπόμενος, ἐπεὶ γε κατὰ τοὺς ἔσω καὶ καθ' ἡμᾶς ἄλλος ἂν ἦν περὶ αὐτοῦ λόγος καὶ ἄλλο μυστήριον, περὶ οὗ λέγειν οὐκ ἔστιν ἐν τῷ παρόντι. 10

Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων φανερόν ἤδη ταυτασι τῶν προτάσεων ἀληθεῖς εἶναι καὶ ταῦτά πως ἀντικειμένας ἀλλήλαις καὶ οἷον ἀντιφασκούσας· ἡ ὕλη ἐστίν, ἡ ὕλη οὐκ ἔστιν· ἡ ὕλη τὰ ὄντα πάντα ἐστίν, ἡ ὕλη οὐδὲν τῶν ὄντων ἐστίν· ἡ ὕλη δυνάμει μόνον ἐστίν, ἡ ὕλη ἐντελεχεία ἐστίν· ἡ ὕλη ἀεὶ δυνάμει ἐστίν, ἡ ὕλη οὐδέποτε 15 δυνάμει, ἀεὶ δ' ἐντελεχεία ἐστίν. Τῷ γὰρ ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων εἶναι τὴν ὕλην, τῷ θ' ὑπὸ τὰ εἶδη ἀεὶ εἶναι ἔστι τε καὶ τὰ ὄντα πάντα ἐστίν. Καὶ ἐντελεχεία δ' ἂν εἴη καὶ κατ' ἀμφοτέρα, τῷ τ' αὖ πάλιν κατ' αὐτὴν τὰ εἶδη μὴ εἶναι, τὸ δὲ εἶδος τὸ ὄν τῷ τε πεφυκέναι τὰ εἶδη πάντα γενέσθαι οὐτ' ἔστι καὶ οὐδὲν τῶν ὄντων 20 ἐστίν, καὶ δυνάμει δ' ἂν εἴη μόνη· προσθείη δ' ἂν, ὅτι καὶ τῷ δύνασθαι πάντα γενέσθαι τὰ ὄντα πάντα καὶ ἔστι καὶ λέγεται. Καὶ οὐσία δὲ λέγοιτ' ἂν ἡ ὕλη καὶ οὐκ οὐσία καὶ τόδε τι καὶ οὐ τουτί καὶ ὄν οὐκ ὄν παρὰ τὸ οἰκείαν εἶναι καὶ τὴν τῶν εἰδῶν ὑπαρξίν καὶ τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ. 25

Τοιαύτη μὲν οὖν ἐστίν, ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα διεξελθεῖν, ἡ

1. πρότερον Π: πρότερον ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρῶτερον 3. ὕλη E: ὕ Π 4. οἰκείαν E: οἰκεῖαν Π 5. ὑπάρξιν E: ὑπάρξαι Π 15. ἡ ὕλη ἐντελεχεία—δυνάμει ἐστίν Π: λείπουσιν E 17. τε E: τὲ Π 23. οὐσία E: ουσία Π 24. οἰκείαν ἔγραψα: οἰκεῖαν E: οἰκεῖον Π

πρώτη ὕλη, τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἐκάστω τῶν ὄντων ἀρρύθμιστον
 καθ' ἑαυτὸ καὶ ἡ πρῶτον ἐστὶν ὑποκείμενον τῶν ἐχόντων ἐν
 αὐτοῖς κινήσεως ἀρχὴν καὶ μεταβολῆς. Οὕτω γὰρ πως ὠρίσαντο
 τὴν ὕλην οἱ φυσικοί. Ἔστι δὲ καὶ εὐρίσκειται ὡς μὲν ἐν ὄλῳ τῷ
 5 γε παντὶ ὅσον ἐξ αὐτῆς ζύγκειται· τὸ γὰρ οὐράνιον ἐῷ διὰ τὸν
 Περίπατον σῶμα· ὡς δὲ ἐν τόπῳ τῷ τοῦ παντός καὶ τῶν ἐκείνου
 μερῶν, κατὰ ζυμβεβηκός γε μὴν καὶ οὐ καθ' αὐτὸ, καθ' ὃ τὰ μό-
 ρια ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ οὐ ἐστὶ μόρια· καθ' αὐτὴν δὲ οὐδέποτε
 ἂν εἶη ἐν τόπῳ τῷ μηδὲ σῶμά γε εἶναι μηδὲ πέρασιν οἰκείους
 10 ὠρίσθαι. Διττός δὲ ὁ τόπος, ὁ κατὰ περιγραφὴν τε καὶ ὁ καθ'
 ὀρισμὸν, καθ' ὃν ἐν τόπῳ λέγοιτ' ἂν πως ἡ ὕλη καὶ καθ' αὐτὴν
 τῷ ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ μὴ κάκει. Ὅπως δ' ἐκ τῆς ὕλης τὰ
 πρῶτα γίνεταί τῶν στοιχείων, ἐν τῷ πρὸ τούτου δεδηλώκαμεν
 κεφαλαιῶς. Ταῦτά τοι περὶ αὐτοῦ τὰ αὐτὰ λέγειν ἀφέντες ἐχό-
 15 μεθα τῶν ἐξῆς.

Ζήτημα η'.

Ποία γένη μικτῶν καὶ μιγμάτων εὐρίσκεται ἐν τοῖς φυσικοῖς πράγμασι καὶ ποῖά εἰσιν αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ μικτά;

Δύσις.

20 Ὅσα μὲν τὰ πρῶτα στοιχεῖα πῦρ ἀέρα ὕδωρ καὶ γῆν ἐξ αὐτῶν ζυντίθεται τῶν στοιχείων, εἴτε δυνάμει μόνον ἐνόητων εἴτε

1. ἀρρύθμιστον ἔγραψα: ἀρύθμιστον Π: ἀρίθμιστον Ε
 πρῶτον ἐστὶν ἔγραψα: πρῶτον ἐστὶν ΕΠ 3. αὐτοῖς Ε: αὐ-
 τοῖς Π 5. γε Π: λείπει Ε 7. καθ' αὐτὸ ἔγραψα: καθαυτὸ ΕΠ
 καθ' ὃ Ε καθὸ Π 8. αὐτῷ Π: αὐτὸ Ε ἐστὶ Ε: ἐστὶ Π
 9. μηδὲ ἔγραψα: μὴδὲ ΕΠ σῶμά ἔγραψα: σῶμα ΕΠ
 10-11. καθ' ὀρισμὸν Ε: καθορισμὸν Π 14 ταῦτά τοι ΕΠ:
 Πρβλ. κατωτέρω σ. 163, 2 καὶ σ. 169, 16

καὶ ἐνεργεία, ταυτὶ δὲ ἅπαντα μικτὰ πάντ' ἐστὶ τε καὶ λέγεται τῷ ἐν αὐτοῖς μεμίχθαι καὶ μίγνυσθαι τὰ στοιχεῖα καὶ μηδὲν εἶναι ὅτι μὴ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ γῆς καὶ ἀέρος μετέχει, μᾶλλον δὲ ὅ μὴ τοῦτ' ἐστὶν ἡ οὐσία, ἐξ ἧς ἐνούσης ἄλλη τις παρὰ ταύτην ἀνίσχει μορφή καὶ εἶδος, οὐ ἔνεκα τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ τούτων ποιότητες, καθάπερ τὸ ξύλον καὶ ὁ πρίων τῆς κλίνης καὶ ὁ χαλκός καὶ τὸ σμιλίον τοῦ ἀνδριάντος, πλὴν εἰ μὴ τῷ ἐνεῖναι καὶ μὴ τὴν διαφορὰν ἔχοι, ὅτι καὶ φύσις μὲν ἐνεστί, τέχνη δὲ οὐ.

Ὅσα τοίνυν εἶδη μετὰ τὰ πρῶτα στοιχεῖα, τοσαῦτα καὶ εἶδη μικτῶν καὶ μίξεων. Λέγω δὲ εἶδη τὰ ἐν οὐσίᾳ, καθ' ὧν τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγορίαις εἶδη κατηγορεῖται τε καὶ λέγεται· ταυτὶ δὲ πεπερασται μὲν τῇ φύσει καὶ ὠρισταί, ἡμῖν δὲ ἄπειρά ἐστι καὶ ἀόριστα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄγνωστα, ἢ, εἰ βούλει, διὰ τοῦτ' ἄπειρα διότι καὶ ἄγνωστα· ἀντέστραπται γάρ πως ἐνταῦθα ἢ ἀκολουθήσις. Ἄγνωστα δὲ ἐστὶ τῷ μὴ ταῖς ἡμετέραις αἰσθήσεσιν ὑποκεῖσθαι καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ τῷ νῶ διὰ τὸ ἄλλα πάντως ἐν ἄλλοις εἶναι τοῖς τόποις, ἔνια μὲν ἐν ἀέρι, ἔνια δ' ἐν θαλάττῃ καὶ γῆς λαγόσιν, ἔνθα διατρίβειν ἀνθρώπους ἦτοι οὐκ ἀσφαλές ἢ ἀδύνατον. Ἐῷ λέγειν, ὡς ἂ μὲν ἡμῖν ἔγνωσται, παρ' ἡμῖν ὄντα, οὐ πάντα δῆλα Σκύθαις τε καὶ Ἰνδοῖς, ἂ δὲ ἐκείνοις, παρ' αὐτοῖς ὄντα, γνωστά οὐχ ἅπανθ' ἡμῖν δῆλα καὶ γνώριμα. Ἐν γὰρ διαφόροις κλίμασι καὶ διάφορα δῆπου τὰ εἶδη, καὶ ἄψυχα ὁμοίως καὶ ἔμψυχα. Οὐκοῦν ἔγνωσται μὲν τῇ φύσει ὅσα μικτῶν εἶδη καὶ μίξεων, οὐκ ἔγνωσται δὲ ἡμῖν ὠρισμένως, καθάπερ εἶπομεν, ὀλοσχερῶς γε μὴν καὶ οἶον ἐν γένει οἶδαμεν ὅσα τε μικτὰ καὶ τίνα ταυτὶ, ἄψυχα μὲν πρῶτον,

1. ἐστὶ τε Π: ἐστὶ Ε 4. ἐστὶν Π: ἐστὶν Ε ἄλλη Ε:
 ἀλλή Π 6. ξύλον Π: ξῦλον Ε 7. σμιλίον ἔγραψα: σμι-
 λείον ΕΠ ἐνεῖναι Ε: ἐνῆναι Π 11 κατηγορεῖται Ε: κατη-
 γορεῖται Π 13. ἢ Π: καὶ Ε 15. ἐστὶ Π: ἐστὶ Ε 16. μηδὲ Ε:
 μὴδὲ Π 17. λαγόσιν Ε: λαγῶσιν Π 18. ἐῷ Π: εῷ Ε
 20. τε Ε: τὲ Π 21. οὐχ Ε: οὐχ' Π 24. γε Ε: λείπει Π
 25. ὅσα ἔγραψα: ὅσα ΕΠ

οἶον λίθοι καὶ μέταλλα, εἶτα πάντα τὰ ἔμψυχα καὶ τούτων πρότερα
 μὲν τὰ φυτὰ, εἶτα ζωόφυτα καὶ μετὰ ταῦτα τὰ ζῶα, καὶ τούτων
 αὖ πάλιν πρότερα μὲν τὰ ἄλογα, εἶτα τὰ λογικά, οἷος ὁ ἄνθρω-
 πος, ὕστατον δὲ ἀπάντων μικτῶν τῇ γενέσει καὶ δι' ὃ τὰ ἄλλα πάντα
 5 τὰ πρότερα.

Ζήτημα θ'.

*Πόσα ἐστὶ τὰ φυσικὰ πράγματα καὶ ποῖα καὶ πόσα ἐστὶ τὰ
 μὴ φυσικὰ καὶ ποῖα καὶ πόσα τὰ κατὰ φύσιν καὶ ποῖά εἰσι.*

Δύσεις.

10 Φυσικὰ μὲν πράγματα κατὰ τοὺς ἰατρούς· ἐντεῦθεν γὰρ ἄρ-
 χονται τὰ ἰατρικὰ σου ζητήματα· τοσαῦτά ἐστι καὶ τοιαῦτα·
 στοιχεῖα, κράσεις, χυμοὶ, μέλη, δυνάμεις, ἐνέργειαι καὶ τὰ πνεύ-
 ματα. Λέγεται δὲ ταυτὶ φυσικὰ τῷ ἐνεῖναι τοῖς ἐμψύχοις τὰ μὲν
 ὡς οὐσιώδη γε μόρια, τὰ δὲ ὡς διαθέσεις, τὰ δ' ὡς ὄργανα, τὰ δ'
 15 ὡς δυνάμεις τε καὶ ἐνέργειαι· ἃ δὴ πάντα τὴν τῶν ζώντων φύσιν
 ἀναπληροῖ.

Στοιχεῖα τοίνυν ἐστὶ σώματα τοῦ ἡμετέρου σώματος καὶ τῶν
 ἄλλων πρῶτιστα μόρια, ἅπερ εἰς ἄλλα ἅττα διάφορα τῷ εἶδει διαλυ-
 θῆναι σώματα ἥκιστα δύναται καὶ ὧν μιγνυμένων διάφορα καὶ ποι-
 20 κίλα εἶδη τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ γίνεται. Ἔστι δὲ τέτταρα τὸν

1. πρότερα Π: πρότερα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρότερα Ε
2. μετὰ ταῦτα Π: μεταταῦτα Ε
4. τὰ ἄλλα ἔγραψα: τ' ἄλλα ΕΠ
8. ποῖά εἰσι ἔγραψα: ποῖα εἰσὶ ΕΠ
11. τοσαῦτά ἐστι ἔγραψα: τοσαῦτα ἐστὶ ΕΠ
13. δὲ ταυτὶ Π: ταῦτα Ε
- 14-19 Μικρὸν μέρος μεταξὺ τῶν λέξεων διαθέσεις καὶ ἥκιστα διάτρητον, συνεκπε-
 σόντων τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων Π
18. πρῶτιστα Ε: πρότι-
 στα Π ἅττα Ε: ἅτα Π εἶδει ΙΙ: εἶδει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γρα-
 φέντος εἶδη Ε

ἀριθμὸν, γῆ ὕδωρ ἀήρ τε καὶ πῦρ, γῆ μὲν ξηρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ βαρεῖα οὕσα ἀπλῶς· ταῦτά τοι καὶ τὸν τοῦ μέσου τρόπον ἐπέχει, κάτω γε ὄντα ἀπλῶς· ὕδωρ δὲ ψυχρὸν τε ὄν καὶ ὑγρὸν, πρὸς δὲ καὶ βαρὺ οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πῆ· περὶ γὰρ τὴν γῆν ἐστὶ τε καὶ εἰς αὐτὴν φέρεται· ἀήρ δὲ καὶ αὐτὸς ὑγρὸς ἐστὶ καὶ θερμὸς καὶ κοῦ- 5 φος μετὰ τὸ πῦρ· αὐτὸ γε μὴν τὸ πῦρ θερμὸν τε ἐστὶ καὶ ξηρὸν καὶ ἀπλῶς κοῦφον, οὗ τρόπος ὁ ἀνωτάτω χῶρος, πρὸς ὃν φύσει φέρεται καὶ ἐν ᾧ ἡρεμεῖ. Συντελεῖ δὲ ταῦτα πρὸς γένεσιν, γῆ μὲν πρὸς τὸ συνέχειν καὶ συντηρεῖν τῇ ἑαυτῆς συστάσει τὰ τε σχή- ματα τὰ τε εἶδη· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ ξηροῦ φύσις, ᾧ πρώτως 10 ἐφαρμόττει τῇ γῆ· ὕδωρ δὲ πρὸς τὸ λαμβάνειν τὰ αὐτὰ πάλιν ῥαδίως. Εἰ γὰρ καὶ ῥᾶστα πάνυ ξυγχεῖται τὸ ὕδωρ τῇ ῥευστῇ φύσει καὶ τὰ ἐν αὐτῷ φθείρει σχήματά τε καὶ εἶδη, ῥαδίως γε μὴν τὰ αὐτὰ πάλιν λαμβάνει καὶ τῇ γῆ ξυγκεκραμένα καὶ τῷ ἐκείνης ξηρῷ φυλάττει πάνυ καλῶς τὰ αὐτά. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀήρ πρὸς 15 γένεσιν συντελεῖ τῷ οἰκείῳ μανῷ καὶ λεπτῷ· ἀραιοῦται γὰρ δι' αὐτοῦ τὰ σώματα καὶ λεπτύνεται καὶ πρὸς τὸ ἀνώτερον φέρεται. Καὶ τὸ πῦρ δὲ πεπαίνει τε καὶ λεπτύνει καὶ μίγνυσι καὶ γῆς καὶ ὕδατος τὸ ψυχρὸν καταστέλλει καὶ ἀπλῶς τὴν κρᾶσιν ἀποτελεῖ.

Ταυτὶ μὲν οὖν τὰ στοιχεῖα. Κρᾶσις δ' ἐστὶ ποιότης ἐκ τῆς 20 πρὸς ἀλλήλας τῶν ἐναντίων ποιότητων τῶν ἐν τοῖς πρώτοις στοιχείοις δράσεώς τε καὶ πείσεως γινομένη τε καὶ ἀνίσχουσα. Κράσεως δὲ εἶδη ἐννέα· μία μὲν ἡ εὖ ἔχουσα τε καὶ εὐκρατος, ἡ τὸ γεωμετρικὸν μέσον ἐπέχει τῶν πρώτων γε ποιότητων, οὐ τὸ ἀριθμητικὸν, τὸ κατὰ τὸ ἴσον διάστημα· τῶν δὲ λοιπῶν αἱ μὲν ἀπλαῖ, 25 αἱ δὲ ξύνθετοι λέγονται, ὥσπερ καὶ τῶν ἀπλῶν ἡ μὲν θερμότερα,

1. ἀριθμὸν Π: ἀρίμδν Ε 2. ταῦτά τοι ΕΠ. Ἴδε καὶ ἀνωτέρω σ. 160, 14 καὶ κατωτέρω σ. 169, 16. 5. ἐστὶ Π: ἔστι Ε

9. συνέχειν Ε: συνέχειν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος συντρέχειν Π 14. ξυγκεκραμένα ἔγραφα: συγκεκραμένα ΕΠ

16-19. τῷ οἰκείῳ - ἀποτελεῖ Ε: λείπουσι Π 22. πείσεως Π: πῆσεως Ε τε Ε: τὲ Π κρᾶσεως Π: κρᾶσεων Ε

25. ἀπλαῖ Π: ἀπλαῖ Ε

ἢ δὲ ψυχροτέρα, ἢ δὲ ὑγροτέρα, ἢ δὲ ξηροτέρα, καὶ τῶν ξυνθέτων αὖ πάλιν ἢ μὲν θερμοτέρα καὶ ὑγροτέρα, ἢ δὲ θερμοτέρα καὶ ξηροτέρα, ἢ δὲ ψυχροτέρα καὶ ὑγροτέρα, ἄλλη δ' αὖ ψυχροτέρα καὶ ξηροτέρα καλεῖται. Θερμοτέραν γε μὴν καὶ ψυχροτέραν ἢ ὑγροτέρα
 5 τέραν καὶ ξηροτέραν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν κράσεις ξυνθέτους τῷ μὴ ξυνίστασθαι ταυτασί γε τῶν ποιοτήτων, ὡς ἐν τοῖς φυσικοῖς ἀποδέδεικται.

Χυμὸς δὲ ἐστὶ σῶμα ὑγρὸν καὶ ρευστὸν, εἰς ὃ πρῶτον μεταβάλλει τὸ τρέφον. Καὶ τούτου δὲ εἶδη εἰσὶ τέτταρα· ὁ μὲν γάρ
 10 ἐστὶν ὑγρὸς καὶ θερμὸς, τὸ αἷμα· ὁ δὲ θερμὸς καὶ ξηρὸς, ἡ ξανθὴ χολή· ἄλλος δ' αὖ ξηρὸς καὶ ψυχρὸς, ἡ μέλαινα, ὡσπερ καὶ ἄλλος τις αὖ πάλιν ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς, τὸ φλέγμα. Ὡν δὲ καλῶς κεκραμένων καὶ μεμιγμένων καὶ μὴθ' ὑπερβαλλόντων, μήτε μὴν ἐλλειπόντων τῷ λόγῳ, ὑγιαίνει τε καὶ τὰς οἰκείας ἀποτελεῖ πράξεις
 15 καὶ ἐνεργείας τὸ ζῶον, ἢ, εἰ βούλει, ὁ ἄνθρωπος, περὶ οὗ μάλιστα τοῖς ἰατροῖς ὁ λόγος καὶ ὁ σκοπός. Εἰ δὲ κατὰ τι τούτων διαμαρτία τις γένοιτο, ἀνάγκη καὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτίκα μάλα νοσάζεσθαι. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ ἐνταῦθα καὶ ὅτι τινὲς τῶν παλαιτέρων Ἀσκληπιαδῶν τρεῖς ἔλεγον εἶναι μόνους χυμοὺς ἐν τῷ σώματι, τὸ φλέγμα
 20 δῆλον ὅτι καὶ ἀμφοτέρας γε τὰς χολὰς, τὸ δ' αἷμα τὸ ἐκ τῶν τριῶν μίγμα, καλῶς ἐχόντων καὶ κεκραμένων κατὰ λόγον πρὸς ἄλληλα. Ἀλλὰ περὶ τούτου νυνὶ λέγειν περιεργότερον ἂν εἴη μάλ-

1-3. Μικρὸν μέρος μεταξὺ τῶν λέξεων ψυχροτέρα ἢ δὲ καὶ ὑγροτέρα, ἀντιστοιχοῦν ἐν τῷ ὀπισθεν τοῦ φύλλου πρὸς τάνωτέρω ἐν σ. 162, 14-19, διάτρητον, συνεκπεσόντων τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων Π

4. ἢ Π: καὶ Ε 6. ξυνίστασθαι ἔγραψα: συνίστασθαι ΕΠ

8. δὲ ἐστὶ Ε: δὲ ἐστὶ Π 9. τέτταρα Π: τέτταρα Ε 9-10. γάρ ἐστὶν Ε: γάρ ἐστὶν Π 11. ἄλλος ἔγραψα: ἄλλός ΕΠ 12. ὧν Ε: ὧν ἐκ τοῦ ὧν Π 14. Μετὰ τὸ κεκραμένων σταυρὸς ἐμφαίνων ἴσως προσθήκην ἐν τῇ ᾠα, ἥτις ὁμῶς δὲν ἐγράφη Ε τε Ε: τὰ Π ἀποτελεῖ Ε: λείπει Π 17. τις Ε: τίς Π νοσάζεσθαι Π: νοσίζεσθαι Ε 20. δῆλον ὅτι ἔγραψα: δηλονότι ΕΠ

λον ἢ προὔργου· ἴσως ἐν ἄλλοις καὶ περὶ τούτου πραγματευσό-
μεθα. Νυνὶ δὲ ἐχώμεθα τῶν ἐξῆς.

Τὰ μέλη τοίνυν σώματά ἐστι καὶ αὐτὰ, πρῶτα μόρια τοῦ
ἡμετέρου σώματος ὄντα, ἅπερ ἐκ τῆς τῶν χυμῶν πρὸς ἄλληλα
μίξεως ἐν τῇ πρώτῃ τῶν στοιχείων γίνεται μίξει, καθάπερ καὶ 5
αὔξεται τοῖς αὐτοῖς δῆπου χυμοῖς ἐκ τῆς τροφῆς γινομένοις. Τὸ
γὰρ τρεφόμενον τοῖς αὐτοῖς τρέφεται πάντως ἐξ ὧν καὶ γίνεται.
Τῶν δὲ τοιούτων μελῶν τὰ μὲν ἐστὶν ἀπλᾶ, τὰ δὲ ζύνθετα· καὶ
ἀπλᾶ μὲν ἐστὶ τὰ ὁμοιομερῆ, οἷα τὸ ὄστουν, ὁ χόνδρος, τὰ νεῦρα,
ὁ ζύνδεσμος, ἡ ἄρτηρία, ἡ φλέψ, ὁ ὕμην καὶ ἡ ἀπλῆ σὰρξ· τού- 10
των γὰρ τεμνομένων τὰ μόρια τὸν τοῦ ὄλου σώζουσι λόγον· ζύν-
θετα δὲ τὰ ἐκ τούτων, ἥτοι πάντων ἢ τινῶν γε ζυγκείμενα, ἅπερ
καὶ ἀνομοιομερῆ λέγεται τῷ μὴ τὰ σφῶν αὐτῶν μόρια τὸν τοῦ
ὄλου σώζειν γε λόγον, πρὸς δὲ καὶ ὀργανικὰ τῷ διὰ τούτων τὰς
κινήσεις ἐν ἡμῖν γίνεσθαι καὶ τὰς ἐνεργείας, οἷα καρδία, ἥπαρ, 15
ἐγκέφαλος, ὄρχεις καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς δὲ καὶ κεφαλὴ καὶ χεῖρες
καὶ πόδες καὶ ὅσα τῆς ὁμοίας ἐστὶ δυνάμεως. Τούτων γε μὴν
ἀπάντων ὁμοιομερῶν τε καὶ ἀνομοιομερῶν μορίων τοῦ σώματος,
τέτταρές εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ, καθά που καὶ τῷ ἐκ Περγάμου
δοκεῖ. Τὰ μὲν γὰρ ἀρχαὶ τινές εἰσι, τὰ δ' ἀπ' ἐκείνων ἐκπέφυκε, 20
τὰ δὲ οὔτ' ἄλλων ἄρχει τῆς διοικήσεως, οὔθ' ὑπ' ἄλλων ἄρ-
χεται, ζυμφύτους ἔχοντα τὰς διοικούσας αὐτὰ δυνάμεις, ἔνια δὲ
ζυμφύτους τε ἅμα καὶ ἐπιρρύτους. Ἀρχαὶ μὲν οὖν εἰσιν ἐγκέ-
φαλος, καρδία, ἥπαρ καὶ ὄρχεις, εἰ βούλει· ἀπ' ἐκείνων δὲ ἐκπέ-

1. προὔργου ἔγραφα: προύργου Π: ποὔργου Ε 2. ἐχώ-
μεθα Π: ἐχώμεθα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἐχώμεθα Ε

8. τοιούτων Ε: τοιούτων ἐκ τοῦ τοιούτον Π μὲν ἐστὶν Ε: μὲν
ἐστὶν Π (καὶ 9) ἀπλᾶ Π: ἀπλᾶ Ε 9. οἷα Π: οἷον Ε χόν-
δρος ἔγραφα: χρόνδρος ΕΠ 10. ἀπλῆ Π: ἀπλῆ Ε 17. ἐστὶ Ε:
ἐστὶ Π 19. τέτταρές εἰσιν ἔγραφα: τέτταρες εἰσὶν ΕΠ

τῷ Ε: τὸ Π 20. ἀπ' ἐκείνων Π: ἀπεκείνων Ε 22. ἔχοντα Ε:
ἔχοντας Π 23. τε Ε: τὲ Π εἰσιν ἔγραφα: εἰσιν Ε: εἰσὶν Π

φυκε κάκεινοις ὑπηρετεῖ νεῦρα μὲν καὶ νωτιαῖος μυελὸς ἐγκε-
 φάλῳ, καρδία δὲ ἀρτηρία, φλέβες δὲ ἥπατι, τὰ δὲ σπερματικά
 ἀγγεῖα τοῖς ὄρχεσιν. Αὐτὰ δ' αὐτὰ διοικεῖ χόνδρος, ὀστοῦν, ξύν-
 δεσμος, ὕμην, ἀδὴν, πιμελή, σὰρξ ἀπλῆ, τὰ δ' ἄλλα πάντα μό-
 5 ρια, κοινήν τούτοις ἔχοντα τὴν ἐξ αὐτῶν διοίκησιν, ἀρτηριῶν τε
 καὶ φλεβῶν καὶ νεύρων προσδεῖται. Τριχῶν δὲ καὶ ὀνύχων οὐδὲ
 διοίκησις τίς ἐστίν, ἀλλὰ γένεσις μόνον. Πάλιν τῶν ἐν ἡμῖν με-
 λῶν καὶ μορίων τὰ μὲν ἐκ σπέρματος, τὰ δ' οὐκ ἐκ σπέρματος,
 ἀλλ' ἐκ τοῦ αἵματος μόνον γίνεται· ἐκ σπέρματος μὲν ἅπαντα
 10 πλήν στέατος καὶ σάρκός, ἐξ αἵματος δὲ στέαρ καὶ σὰρξ. Καὶ
 ἄλλας δ' ἂν ἔχοι τις λέγειν τῶν ἐν ἡμῖν μορίων διαφορὰς, περι-
 ῶν λέγειν μακρότερον ἂν εἴη γε τοῦ σκοποῦ. Ἐῷ δὲ λέγειν καὶ
 ὅπως ἐν τισὶ τῶν τοιούτων θεωρημάτων ἄλλως οἱ φυσικοὶ φιλό-
 σοφοὶ καὶ ἄλλως ἐδόξασαν ἰατροί· ἄλλης γὰρ ἂν καὶ μείζονος, οὐ
 15 τῆς παρούσης καὶ ὀλιγίστης εἴη τὰ τοιαυτὰ πραγματείας.

Δυνάμεις δὲ εἰσὶν ἐξ ὧν αἱ ἐνέργειαι. Τουτωνὶ δὲ τῶν ἐν ἡμῖν
 δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσὶ φυσικαί, αἱ δὲ ζωτικαί, αἱ δὲ
 ψυχικαί, καὶ τῶν φυσικῶν αἱ μὲν ὑπηρετοῦσαι, αἱ δ' ἐξυπηρετού-
 μεναι, καὶ τῶν ἐξυπηρετουμένων αὖ πάλιν ἢ μὲν τις ἐστὶ θρεπτικὴ,
 20 ἢ δὲ αὐξητικὴ, ἢ δὲ γεννητικὴ, ἐξυπηρετοῦσι δὲ αὐταῖς ἢ μὲν τις
 [ἢ] ἐστὶ θελκτικὴ, ἢ δὲ ἀλλοιωτικὴ, [ἢ δὲ], ἢ δὲ
 τετάρτη ἢ ἀποκριτικὴ· ζωτικαὶ δὲ δυνάμεις εἰσὶν αἱ ὀρεκτικαί, οἷον
 θυμικόν τε καὶ ἐπιθυμητικόν καὶ τὰ ὅμοια. Τῶν δὲ ψυχικῶν τῶν
 ἐν ἡμῖν· ἐῷ γὰρ λέγειν ἐν γένει· αἱ μὲν ὀργανικαί, αἱ δ' ἄνευ ὀρ-

1. νωτιαῖος E: νοτιαῖος Π 3. αὐτὰ Π: αὐτὰ Π 3-4. ξύν-
 δεσμος E: σύνδεσμος Π 4. πιμελή E: πιμελή ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον
 γραφέντος πιμελήν Π 7. διοίκησις Π: διοίκησις E 15. τὰ E:
 τὰς Π 17. μὲν εἰσὶ ἔγραψα: μὲν εἰσὶ EΠ 18. αἱ E: αἶ Π
 19. τίς ἐστὶ Π: τίς ἐστὶ E θρεπτικὴ E: θρεπτικὴ ἐκ τοῦ τὸ
 πρῶτον γραφέντος θρεπτικὴ Π 20-21. ἢ δὲ αὐξητικὴ-θελκτικὴ E
 λείπεται Π 21. ἢ προσέθηκα: λείπει E 22. τετάρτη ἢ E: τετάρτη
 ἢ Π ὀρεκτικαὶ E: ὀρατικαὶ Π 23. θυμικόν τε E: θυμικόν τε Π

γάνου, περί ὧν οὐκ ἔστι λόγος τοῖς ἰατροῖς, ἀλλ' ἢ μόνω γε τῷ φυσικῷ φιλοσόφῳ· τῶν δὲ ὀργανικῶν αἱ μὲν γνωστικαί, αἱ δὲ οὐ τοιαῦται, οἷα καὶ ἡ κινητικὴ δῆπου δύναμις ἢ ἐκ τόπου εἰς τόπον, ἢν δὴ καὶ μεταβατικὴν δύναμιν ὀνομάζομεν. Τῶν δὲ γνωστικῶν αἱ μὲν ἐκτὸς, αἱ δ' ἐντὸς αἰσθήσεις εἰσὶ τε καὶ λέγονται. Καὶ ἐκτὸς 5 μὲν αἰσθήσεις ὄρασις, ὄσφρησις, ἀκοή, γεῦσις καὶ ἡ ἀφή· ἐντὸς δὲ αἰσθήσεις κοινὴ αἰσθησις, φαντασία, λογιστικὴ καὶ ἡ μνήμη, τὰς τρεῖς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου ἐπέχουσαι, κοινὴ μὲν αἰσθησις καὶ φαντασία τὴν ἔμπροσθεν, ἡ λογιστικὴ δὲ τὴν μέσσην καὶ τὴν τελευταίαν ἢ μνήμη· περί ὧν ἀκριδέστερον λέγειν ἄλλω μᾶλλον ἀρμό- 10 ζει καιρῷ.

Πνεύματα δὲ τὰ ἐν ἡμῖν καὶ αὐτὰ γε τριττά, ὡςπερ καὶ ἐν ἡμῖν δυνάμεις εἰσὶ τριτταί, φυσικά, ζωτικά τε καὶ ψυχικά, ὄργανα ὄντα καὶ διαθέσεις τῶν ἐν ἡμῖν δῆπου δυνάμεων.

Ὅπερ οὖν ἔλεγον, φυσικά μὲν πράγματα κατὰ τοὺς ἰατροὺς 15 ταῦτά τε ἔστι καὶ τσαῦτα, οἷον στοιχεῖα, κράσεις, χυμοί, μέλη, δυνάμεις, ἐνέργειαι καὶ τὰ πνεύματα· τὰ δὲ μὴ φυσικά τε καὶ κατὰ φύσιν ἔστι, τὰ ἐξ ἀνάγκης ἀλλοιοῦντα τὸ σῶμα καὶ μεταβάλλοντα, ἅπερ οὕτωςι λέγεται τῇ τῶν προτέρων πραγμάτων ἀντιδιαστολῇ. Καὶ ἐν μὲν ἔστιν ὁ ἀήρ καὶ ὅσα γε περὶ τὸν ἀέρα, 20 ἕτερον δὲ κίνησις τε καὶ ἡρεμία ὄλου τε τοῦ σώματος καὶ κατὰ μόρια, τρίτον ὕπνος τε καὶ ἐγρήγορσις, τέταρτον τὰ προσφερόμενα πάντα, πέμπτον τὰ ἐκκρινόμενα ἢ ἐπεχόμενα καὶ ἕκτον τὰ ψυχικά πάθη τε καὶ ξυμβεβηκότα, οἷον θυμὸς, λύπη καὶ τὰ τοιαῦτα. Ταυτὶ γὰρ ἀναγκαίως ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα καὶ μεταβάλλει, ἀήρ, κίνησις, 25

3. δῆπου ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου Ε: ἐν τῇ ᾧ Π 4. δύναμιν ὀνομάζομεν Ε: ὀνομάζομεν δύναμιν Π 6. ὄρασις Ε: ὄρασις Π ἀφή Π: ἀφή Ε 9. τελευταίαν ἔγραψα: τελευταίαν ΕΠ 12 τριττά Ε: τρίτὰ Π 13. δυνάμεις εἰσὶ τριτ-
εἰ
ταὶ Π: δυνάμεις ἂ τριταὶ Ε 15. ὄπερ Ε: ὅπερ Π 16. ταῦτά
ἔγραψα: ταῦτα ΕΠ 22. τέταρτον Ε: τέτταρτον Π

ἡρεμία, τροφή, πόσις, ὕπνος, ἐγρήγορσις, πλησμονή, κένωσις καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ξυμβεβηκότα τε καὶ ξυμπτώματα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ κατὰ τῆς φύσεως κατ' ἰατροὺς πράγματα ταῦτ' ἐστὶ, νόσος, αἴτιον νόσου ποιητικὸν δῆλα δὴ, καὶ τὰ ἐν τῇ
 5 νόσῳ ξυμβεβηκότα τε καὶ ξυμπτώματα. Ταυτὶ γὰρ ἐναντία τῇ ἡμετέρῃ φύσει τε καὶ πολέμια, οἷον ἐπὶ παραδείγματος πυρετὸς μὲν ὁ τριταῖος, εἰ βούλει, νόσος, αἴτιον δὲ αὐτοῦ ποιητικὸν δῆπου ἡ σεσηπιῖα ξανθὴ χολή, ξυμπτώμα δὲ ἡ ὀδύνη καὶ τὸ ὠχρὸν καὶ τὰ ὅμοια. Ἔχεις τοίνυν λαβῶν τίνα καὶ πόσα τὰ φυσικὰ κατὰ
 10 τοὺς ἰατροὺς, τίνα δὲ τὰ μὴ φυσικὰ καὶ τίνα τὰ κατ' αὐτῆς τῆς φύσεως πράγματα· ἄπερ αὐτὸς μὲν ἐν τρισὶν ἐζήτησας κεφαλαίοις διηρημένως, ἐγὼ δὲ ξυλλαβῶν διὰ μιᾶς ἐλυσάμην τῆς λύσεως.

Ζήτημα ι'.

Πόσαι φύσεις εἰσὶ καὶ ποῖαι αὐταί εἰσι.

15

Λύσις.

Τρεῖς εἰσὶν αἱ φύσεις τοῦ ἀνθρωπέου σώματος, αἱ καὶ διαθέσεις φυσικαὶ τοῦ αὐτοῦ κέκληνται, ὑγεία, νόσος καὶ οὐδετέρα διάθεσις, καθ' ἃς τὸ ἀνθρώπειον σῶμα ὑγιεινὸν, νοσερὸν καὶ οὐδέτερον ἐστὶ τε καὶ λέγεται. Καλῶ δὲ νυνὶ νόσον οὐ τὴν κατ' ἐντε-

1. ἡρεμία ἔγραψα: ἡρεμία ΕΠ 2 (καὶ 5). τε Ε: τὲ Π

ξυμπτώματα Ε: συμπτώματα Π Μετὰ τὴν λέξιν ξυμπτώματα αἱ λέξεις ταυτὶ γὰρ ἐναντία διαγεγραμμέναι Ε 4 δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΕΠ 5. ξυμβεβηκότα Ε: συμβεβηκότα Π

7—σ. 169, 13. αἴτιον-νόσον τῶν ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου Ε: ἐν τῇ φᾶ τῶν φ. 22^α καὶ 23^α Π 10. τὰ μὴ Ε: τὰ τὰ Π 13. ζήτημα ι· Ε: λείπουσιν Π 14. αὐταί εἰσι ἔγραψα: αὐταί εἰσι ΕΠ

15. λύσις Ε: λείπει Π 16. εἰσὶν ἔγραψα: εἰσὶν ΕΠ ἀνθρωπέου Π: ἀνθρωπίνου Ε 17 (καὶ κατωτέρω ἐν διαφόροις πτώσεσιν). ὑγεία ἔγραψα: ὑγεία ΕΠ 19. ἐστὶ τε Ε: ἐστὶ τὲ Π

λέχειαν καὶ ἡ τὰς τοῦ ὑποκειμένου βλάπτει φυσικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, ἀλλὰ τὴν κατ' ἐπιτηδειότητα, ἡ δὴ, καὶ ἐν τῷ πλάτει τῆς ὑγείας οὔσα, φυσικὴ πῶς διάθεσις ἐστὶ τοῦ ὑποκειμένου, ὑγεία αὐτῷ οὔσα, δι' ἧς τὰς αὐτῷ προσηκούσας ἐνεργείας ἀποτελεῖ. Τέμνεται γὰρ τὸ τῆς ὑγείας πλάτος εἰς τὴν ἀπλῶς ὑγείαν καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ νῦν. Καὶ ἡ μὲν ἀπλῶς εἰς τὴν ἐσαεὶ τε καὶ τὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἡ δὲ ἐν τῷ νῦν εἰς τε τὴν οὐδετέραν διάθεσιν, τὴν ἐσαεὶ τε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ εἰς τὴν νόσον ἀπλῶς, ἡ δὴ καὶ αὐτὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τέ ἐστὶ καὶ διὰ παντὸς, πρὸς ἣν τὸ τῆς ὑγείας ἅπαν πεπεράσται πλάτος. Ἡ δὲ νῦν οὐδετέρα διάθεσις καὶ ἡ νῦν νόσος ἔξω τοῦ τῆς ὑγείας ἐκπέπτωκε πλάτους, καθάπερ τῷ ἐκ Περγάμου καὶ τοῖς χαριεστέροις εὖ ἄγαν ἔδοξε δήπου τῶν ἰατρῶν. Εἰσὶ γὰρ οἱ τὴν ἀπλῶς νόσον τῶν τῆς ὑγείας ἀπεςκορακίζουσιν ὄρων, κακῶς ἄγαν φρονοῦντες καὶ σφαλερῶς. Οὐ γὰρ κατ' ἐντελέχειαν, ἀλλὰ κατ' ἐπιτηδειότητα μόνην ἢ τοιαύτη λαμβάνεται νοσώδης διάθεσις. Ταῦτά τοι καὶ ὑγεία ὡς νῦν ἐστὶ καὶ τῷ ἔχοντί πῶς ὑγεία, δι' ἧς τὰς αὐτῷ προσηκούσας ἐνεργείας, ὡςπερ εἶπον, ἀποτελεῖ.

Ἐβουλόμην νῆ τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν ἢ πρὸς παρόντα σοι περὶ τουτωνὶ διαλέγεσθαι ἢ ταυτηνὶ τὴν λύσιν εἰς μῆκος ἄγαν ἐκτεῖναι. Ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν πρότερον νῦν οὐ ῥάδιον, τὸ δὲ δεύτερον ἐπαχθές, τοσοῦτον περὶ τῆς ἀπορίας ταύτης εἰπόντες, ἐπὶ τὰ ἐξῆς τῶν ζητημάτων σου τὸν ἡμέτερον τρέφομεν λόγον.

3. διάθεσις ἐστὶ ἔγραφα: διάθεσις ἐστὶ ΕΠ 6. ἡ Ε: εἰ Π
 8 ἐσαεὶ τε Ε: ἐσαεὶ τὲ Π ὡς Π: λείπει Ε 10 ὑγείας
 ἔγραφα: ὑγείας Π: ὑγίας Ε 12. τῷ Ε: τὸ Π 13. ἀπεςκορακίζουσιν ἔγραφα: ἀποσκορακίζουσιν ΕΠ 16. νοσώδης Ε: νοσώδης ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος νοσώδεις Π
 ταῦτά τοι ΕΠ. Ἴδε καὶ ἀνωτέρω σ. 160, 14 καὶ 163, 2. ἐστὶ Ε:
 ἐστὶ Π 19 πρὸς Π: τοῦ πρὸς προηγείται παρ διχγεγραμμένον Ε